

Bu haftaki yazımıza bir film tavsiyesi ile başlayalım. Başrolünü Kevin Costner'ın oynadığı "Thirteen Days" (Onüç Gün) filmi henüz Türkiye'de gösterime girmedi; ancak girdiği zaman büyük ilgi toplayacağına benziyor. 1962'deki Küba Füze krizini konu alan film, dünyanın nasıl bir nükleer savaşın eşiğine geldiğini dramatik bir şekilde gözler önüne seriyor.

George W. Bush'un filmi seyredip seyretmediğini bilmiyorum, ancak Küba Füze krizini çok iyi bildiğine eminim. Geçtiğimiz günlerde açıkladığı "Ulusal Füze Savunma Sistemi" adı verilen ve ileride Kuzey Kore, Irak gibi ülkelerden ABD topraklarına doğru fırlatılacak olan uzun menzilli füze-leri havada imha etmeyi amaçlayan sistemin pratikte ne işe yarayacağını anlamakta ise güçlük çekiyorum. Bush'un planı, Fransızlar'ın Maginot Hattı'nı anımsatıyor. Alman tehdidine karşı Fransa-Almanya sınırını boyu boyuna beton duvar ve ağır silahlarla kapatılmıştı. Fransızlar büyük paralar harcararak gerçekleştirdikleri bu sisteme çok güveniyorlardı. Ancak Maginot Hattı hiçbir işe yaramadı. Mayıs 1940'da Hitler'in orduları duvarın etrafından dolaşarak Belçika üzerinden Fransa'ya girdiler ve birkaç hafta içinde Paris'e ulaştılar.

Saatte 25,000 km hızla giden bir füzeyle başka bir füzeyle vuracak ve aynı anda savaş başlığını da zararsız hale getirecek tek-

Yeni bir Maginot Hattı

noloji henüz mevcut değil. Ayrıca düğmeye şimdi basılsa bile sistem ancak 2004 yılında ve beşte bir kapasite ile çalışmaya başlayabilecek. Fatura ise 60 ile 100 milyar dolar arasında tahmin ediliyor. Çalışıp çalışmayacağı kesin olmayan bu modern Maginot Hattı için bu yükün altına girilmesinin ne kadar doğru olduğu vergi ödeyen Amerikalılar'ın sorunu. Asıl sorunu ve tehlikeyi görebilmek için ise Doğu'ya, Asya kıtasına bakmak gerekiyor.

Bush'un göreve başlamasından itibaren gittikçe gerginleşen ABD-Çin ilişkileri "casus uçak krizi" ile iyice kızışmıştı. Ulusal Füze Savunma Sistemi ise gerginliğe başka bir boyut kattı. Pekin'e göre Bush'un amacı ABD topraklarını Kuzey Kore veya Irak füzelerinden korumak değil, Çin'in büyüyen askeri gücünü kontrol altında tutmak. Geçtiğimiz sene özellikle ticaret konuları sayesinde ABD ile Çin arasında yakınlaşma sağlanmışken, sadece birkaç ay içerisinde soğuk savaş tanımına uyan bir duruma gelinmesinin sorumluluğunu tek bir tarafa yüklemek doğru değil. Ancak Bush yönetiminin yaklaşımının hiç

de olumlu olmadığını söyleyebiliriz.

Asya, şu anda zaten dünyanın en istikrarsız ve patlamaya hazır kıtası. İsrail'den Kuzey Kore'ye doğru uzanan yay içinde yer alan bütün ülkelerin nükleer silahı var. ABD'nin Ulusal Füze Savunma Sistemi, Asya'da silahlanma yarışı ve bloklasmaya yol açmanın ötesinde bir etkiye sahip olacağına benzemiyor. Çin ile beraber Kuzey Kore, Rusya ve Türki cumhuriyetleri, füze savun-

ma sistemlerine kesinlikle karşılar. Japonya ve Güney Kore gibi ABD müttefikleri ise kendilerini de şemsiyenin altına alacak olan sisteme sıcak bakıyorlar. Singa-

pur'un başını çektiği Güneydoğu Asya ülkeleri temkinli hareket edip Asya-Pasifik bölgesinde dengelerin bozulmaması gerektiğini söylüyorlar. Güney Asya'nın kanlı bıçaklı (ve nükleer silahlı) iki ülkesinden Pakistan, Çin'i desteklerken Hindistan ise ABD ile savunma işbirliği anlaşması imzalıyor. Herkes savunma harcamalarını artırıyor ve herkes kendisine bir taraf seçiyor.

Avustralya ise kararsız bir durumda. Howard hükümeti, Ulusal Füze Savunma Sistemi'ni destekliyor ve Avustralya'nın iç ke-

simlerinde yer alan "Pine Gap" radar tesislerinin ABD'nin talebi halinde sisteme entegre edilebileceğini söylüyor. Ancak bu duruma muhalefet ve büyük ölçüde de halk tepki gösteriyor. Muhalefetin Dışişleri Sözcüsü Laurie Brereton, benim de katıldığım bir sohbet toplantısında şu sözleri sarfetti: "Müttefiğimiz diye körü körüne ABD'nin peşine takılıp bölgede 'şerif yardımcısı' rolünü oynayacağımıza, kendi stratejik çıkarlarımızı düşünmeli ve ABD ile Çin arasında köprü oluşturmalıyız."

Brereton'un sözleri Türkiye için de anlam taşıyor. Her ne kadar dış politikamızın ağırlığını Avrupa Birliği ve ABD ile olan ilişkiler oluşturuyorsa da Asya'daki gelişmeleri çok dikkatli takip etmek ve kıtalar arasındaki köprü görevimizi unutmamak zorundayız. Türkiye sadece Avrupa'nın en doğusundaki ülke değil; aynı zamanda Asya'nın da en batısındaki ülke. ABD'nin Ulusal Füze Savunma Sistemi, silahlanmayı hızlandırmaktan, güvenliği sağlayacağı yerde tam tersine güvensizlik ve tehdit oluşturmaktan başka birşeye yaramazken, Türkiye de tabii ki kendi çıkarlarını değerlendirecek ve bölgede istikrar unsuru olmaya devam edecek. "Thirteen Days" filmi izleyin. Anlamsız bir "nükleer satranç" yüzünden sadece ABD ve SSCB'nin değil, asıl Türkiye'nin nasıl büyük bir tehlike atlattığını göreceksiniz!

MELBOURNE'dan

ALTAY ATLI

atli@deakin.edu.au